

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

Конюхов Сергій Вадимович

УДК 94:329.17(477.83) "1939-1945"

ОРГАНІЗАЦІЙНА ТА ВІЙСЬКОВО-ПОЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ОУН НА
ТЕРИТОРІЇ РАВСЬКОЇ ОКРУГИ (1939-1945 рр.)

Спеціальність 07.00.01 – історія України

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата історичних наук

Львів-2016

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано на кафедрі історії України та етнокомунікації Національного університету «Львівська політехніка» Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник

кандидат історичних наук, доцент

Зінкевич Роман Дмитрович,

Національний університет «Львівська політехніка», доцент
кафедри історії України та етнокомунікації.

Офіційні опоненти

доктор історичних наук, професор

Трофимович

Володимир Васильович,

Національний університет

«Острозька академія», завідувач кафедри історії;

кандидат історичних наук

Романюк

Михайло Васильович,

Інститут

українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, науковий
співробітник.

Захист відбудеться « 6 » грудня 2016 р. о 15.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 35.051.12 у Львівському національному університеті імені Івана Франка (79000, м. Львів, вул. Університетська 1, ауд. 337).

З дисертацією можна ознайомитися в Науковій бібліотеці Львівського національного університету імені Івана Франка (79000, м. Львів, вул. Драгоманова 5).

Автореферат розісланий « 5 » листопада 2016 року.

Вчений секретар

спеціалізованої вченої ради,

професор

Р. М. Шуст

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Актуальність дослідження організаційної та військово-політичної діяльності ОУН на території Равської округи у 1939-1945 роках викликана з одного боку відсутністю окремого дослідження цієї теми й загалом браком у сучасній історіографії ґрунтовних праць, присвячених питанням мікроісторії, які допомагали б вивчити окремі історико-географічні регіони зі складними етнографічними фрагментами; а з другого боку - не лише потребою проаналізувати діяльність борців за українську національну ідею, які опинилися в екстремальних умовах, одночасно борючись проти різних окупаційних режимів, а й необхідністю визначити внесок українських націоналістів у процес становлення держави, пояснити їхню подальшу діяльність.

Актуальною є потреба комплексного дослідження опору українських націоналістів окупаційним режимам. Важливо вивчити особистісний чинник у суспільних процесах та доповнити відомі вже дослідження новими історичними фактами.

Актуальність пропонованого дослідження зумовлена також необхідністю вироблення сучасних підходів до оцінки подій Другої світової війни, потребою об'єктивно оцінити історичні процеси 1939-1945 років відповідно до рівня розуміння явищ суспільного життя, щоб перекреслити сформований світогляд, згідно з яким рівень осягнення істинності історичних реалій обмежувався ідеологічною засадою, якою була марксистсько-ленінська теорія. Сьогодні актуально звернути увагу на досвід попередників, які боролися за незалежність та врахувати помилки, яких припускалися українські націоналісти.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано в рамках теми 0114u005247 „Інноваційний потенціал історико-культурної спадщини”, яку розробляє кафедра історії України та етнокомунікації Національного університету „Львівська політехніка”.

Мета роботи – на основі ґрунтовного вивчення архівних документів, спогадів очевидців та опрацьованої літератури дослідити особливості опору українських націоналістів окупаційним режимам на території Равської округи ОУН в 1939-1945 рр. та проаналізувати організаційну та військово-політичну діяльність ОУН.

Розкриття мети передбачає необхідність дослідити:

- ступінь наукової розробки теми в історіографії та джерельну базу дослідження;
- ставлення населення Равської округи до більшовицької влади та настрої суспільства;
- особливості діяльності ОУН на території Равської округи з вересня 1939 - до 22 червня 1941 рр.;
- основну мету, яку ставила перед собою Організація українських націоналістів на початку Другої світової війни та методи її реалізації;
- характер протистояння українських націоналістів (ОУН(б), УПА) німецькому окупаційному режимові на території Равської округи ОУН в 1941-1944 роках;
- причини та особливості польсько-українського протистояння на території Равської округи;

- причини опору українських націоналістів в 1944-1945 роках утвердженню радянської влади в досліджуваному регіоні як у показовому регіоні Західної України;
- особливості становлення тут радянської влади;
- ідеологічні впливи на мешканців досліджуваного регіону;
- основні напрямки політики радянської влади, які спричинили особливий опір місцевого населення;
- основні організаційні напрямки збройних виступів ВО «Буг» на території Равської округи;
- особливості військової тактики ВО «Буг» у боротьбі з арміями різних окупантів;
- напрями агітаційно-пропагандистської роботи ОУН та УПА: способи пропаганди, до яких вдавались українські націоналісти; аргументи та факти, які використовували українські націоналісти, впливаючи на маси та поширюючи свої ідеї; листівки і брошури, скеровані до населення і до бійців супротивника;
- діяльність ВО «Буг» після закінчення Другої світової війни.

Об'єкт дослідження - військово-політична та організаційна діяльність українських націоналістів на території Равської округи ОУН в 1939-1945 роках.

Предмет дослідження – становлення, розвиток та напрями організаційної діяльності українських націоналістів; форми та методи та військово-політичних дій діяльності ОУН на території Равської округи в 1939-1945 роках.

Хронологічні межі дослідження охоплюють 1939 - 1945 рр. – від часу формування Равської округи до структурної реорганізації у національно-визвольному русі. На межі 1944 – 1945 років внаслідок приєднання Равської округи до Сокальської було утворено Сокальсько-Равську округу ОУН і Равська округа перестала існувати як самостійна одиниця в структурі ОУН. Таке окреслення хронологічних рамок дасть змогу проаналізувати боротьбу українського націоналістичного підпілля з різними окупаційними режимами та простежити перехід від формування власних збройних відділів до масової повстанської боротьби. Хронологічні рамки роботи також охоплюють події 1939 – 1945 років, тобто період Другої світової війни та післявоєнний період - до того часу, коли ВО «Буг» припинила свою діяльність.

Територіальні межі дослідження охоплюють територію Равської округи, яка в період її максимального розвитку об'єднувала Жовківський, Рава-Руський та Любачівський повіти. За сучасним адміністративно-територіальним устроєм – це територія Жовківського району Львівської області та частково Підкарпатського воєводства Республіки Польща.

Методологічну основу дисертаційного дослідження становлять принципи історизму, системності та наукового об'єктивізму. Використовуємо такі наукові методи: аналітичний, проблемно-хронологічний, порівняльно-історичний, класифікації та періодизації. Для реалізації поставлених завдань були використані загальнонаукові методи (логічного аналізу, синтезу, індукції та дедукції, а також аналітичний, синтетичний, ретроспективний) та спеціальні історичні методи (історико-генетичний, порівняльно-історичний, історико-типологічний, проблемно-

хронологічний, метод періодизації, джерелознавчий, статистичний). Застосовано й міждисциплінарні методи вивчення джерел.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у тому, що:

вперше:

- проаналізовано Рух опору в роки Другої світової війни на території Равської округи ОУН;
- з'ясовано ставлення населення досліджуваного регіону до політики окупаційних режимів: спротив мобілізації до армії окупанта, протистояння економічній окупації, спротив новій ідеології радянської влади й боротьбі з греко-католицькою церквою;
- продемонстровано поведінку окупантів та вказано на реакцію українських націоналістів, яка була відповіддю на прояви утисків місцевого населення;
- до наукового обігу залучено низку нових архівних документів, які засвідчують масштабність національного опору різним окупаційним режимам на теренах Равської округи;

удосконалено:

- інформативну базу про діяльність на території Равської округи угруповань ОУН та УПА;
- дані про активних учасників Руху опору на території Равської округи у 1939-1945 роках (на основі нових архівних даних);
- методика дослідження основних напрямків організаційної роботи збройного підпілля ОУН Равської округи;
- інтерпретацію особливостей ведення боротьби українських націоналістів проти різних окупаційних режимів;

отримали подальший розвиток:

- відомості про безпосередніх організаторів та військово-політичних діячів ОУН на території Равської округи у 1939-1945 рр.;
- аналіз свідчень очевидців подій 1939-1945 рр. на території населених пунктів Равської округи ОУН;
- дослідження особливостей ведення організаційної та військово-політичної діяльності ОУН на окресленій території в умовах окупації 1939-1945 рр.;
- дослідження боротьби ОУН та УПА у післявоєнний період на теренах Равської округи.

Практичне значення отриманих результатів. Проведені дослідження мають прикладне значення, вони особливо актуальні для досліджень з історії окремих територіальних одиниць ОУН, для подальшого вивчення історії українського визвольного руху середини ХХ ст., зокрема, для аналізу його структури, керівного складу, форм і методів боротьби проти окупаційних режимів та для дослідження способів поборювання націоналістичного підпілля репресивно-каральною системою СРСР. Зібраний фактографічний матеріал, висновки роботи будуть корисними дослідникам для написання узагальнювальних праць з новітньої історії України, для вивчення історії українських збройних формувань 1940-х років, історії окремих населених пунктів Галичини та для досліджень краєзнавчого характеру, а отриманий біографічний матеріал може бути використаний для укладання енциклопедичних та довідкових видань, для створення музейних експозицій та

тематичних виставок. Матеріали дисертаційного дослідження можна застосовувати під час вивчення курсу історії України періоду Другої світової війни, а також для підготовки спеціалізованих і узагальнювальних програм з військової історії України.

Апробація результатів дослідження. Основні положення дисертації апробовані на: II Всеукраїнській науковій конференції «Постать на тлі епохи: до 120-річчя від дня народження Євгена Коновальця» (Львів, 2011 р.); Всеукраїнській історичній конференції «Актуальні проблеми вивчення українського визвольного руху 1920-50-х рр.» (Дніпропетровськ, 2012); II Всеукраїнській науковій конференції «Війна в історичній та індивідуальній пам'яті» (Кривий Ріг, 2012 р.); на II Всеукраїнській науково-практичній конференції «Геноцид України в XX столітті. Україна під окупаційними режимами: історія та наслідки» (Львів, 2013 р.); Міжнародній науковій конференції «Історія України XX століття в сучасній закордонній історіографії» (Миколаїв, 2013 р.); IV Міжнародному молодіжному фестивалі науки «Litteris et Artibus» (Львів, 2013 р.); Всеукраїнській науковій військово-історичній конференції «Воєнна історія України. Галичина та Закарпаття» (Львів, 2014 р.); III Міжнародному форумі докторантському (Czestochowa (Polska) 2014 р.); II Міжнародній науково-практичній конференції «Історико-культурна спадщина в демократичному суспільстві: сприяння діалогу, примиренню та відповідальності» (Львів, 2015 р.); Міжнародному науковому семінарі «Shared histories for a Europe without dividing lines» (Belgrade (Serbia), 2015 р.); Науково-практичній конференції «Історико-культурна спадщина в еру глобалізації» (Львів 2016 р.); Міжнародному науково-практичному семінарі «Крос-культурні та економічні аспекти розвитку євроінтеграційних процесів» (Košice (Slovak republic), 2016 р.).

Структура дисертації обумовлена її змістом, метою, науковими завданнями та побудована за проблемно-хронологічним принципом. Робота складається зі вступу, п'яти розділів, висновків, списку використаних джерел та літератури, додатків. Основний текст дисертації становить 188 сторінок. Загальний обсяг дослідження – 227 сторінок. Список використаних джерел нараховує 239 позицій.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У Вступі обґрунтовано актуальність обраної теми, її зв'язок з планами наукових досліджень, визначено об'єкт і предмет, окреслено хронологічні та територіальні рамки, сформульовано мету та завдання, з'ясовано методологічну основу дослідження, наукову новизну та науково-практичне значення отриманих результатів, подано відомості про апробацію результатів дисертації, наведено структуру дослідження.

У першому розділі «**Огляд історіографії та джерел**» розглянуто та проаналізовано історіографію та джерела дослідження.

У **підрозділі 1.1. «Історіографія проблеми»** визначено ступінь наукової розробки теми.

Аналіз сучасної історіографії, що стосується Другої світової війни, подано в працях, авторами яких є К. Кондратюк, О. Сухий, Т. Гунчак, В. Старка, О. Марущенко, О. Оглоблин, О. Лисенко, В. Стецкевич та інші. Науковці простежили, як у науковій літературі трактують терміни «партизанська війна» та «Рух опору»; виклали основні напрями і концепції української історіографії, що стосується

періоду Другої світової війни; окреслили ключові проблеми історіографії, які стосуються українського визвольного руху загалом; вказали на підходи до вивчення історії 1939-1945 років, наголосили на ґрунтовному розкритті «українського питання» в роки Другої світової війни.

Аналіз боротьби з німецьким окупаційним режимом подали науковці І. Патриляк, О. Денищук, В. Косик, А. Боляновський, А. Ліпкан, М. Коваль, О. Потильчак, В. Шайкан та інші. Із праць сучасних науковців випливає, що стосунки українських націоналістів і Німеччини у роки Другої світової війни зазнавали постійних змін залежно від геополітичної ситуації, однак за будь-яких умов націоналісти намагалися максимально використовувати обставини на користь боротьби за національну ідею: саме задля утвердження самостійної держави лідери ОУН вважали за доцільне й співпрацювати з Німеччиною, й займати вичікувальну позицію, однак коли обставини вимагали боротьби з німецькими окупантами, УПА вела цю боротьбу безкомпромісно й масштабно.

До праць, в яких проаналізовано українсько-польський конфлікт належать дослідження В. В'ятровича, В. Трофимовича, Л. Зашкільняка, Б. Гудя, І. Ільюшина, В. Косика та ін. Загалом же сучасні історики сходяться на думці про те, що виступи ОУН проти Польщі були перш за все виявом антиокупаційної боротьби, а не антипольської.

Боротьбу проти Червоної армії та радянської влади досліджували історики М. Литвин, О. Луцький, К. Науменко, П. Мірчук, І. Патриляк, М. Романюк та В. Ільницький та ін. Вони, використовуючи багатий фактичний матеріал, висвітлили героїзм, самопожертву й незламний національний дух українських підпільних загонів ОУН і УПА, які боролися за незалежну українську державу.

Значним внеском у дослідження діяльності ОУН та УПА на території Равської округи в роки Другої світової війни є напрацювання В. Мороза, який розглянув діяльність ВО «Буг» та подав аналіз підпільної преси ОУН та УПА на території Львівської області.

Проаналізовані праці сучасних істориків, дають нам змогу стверджувати, що, протистоячи полякам, німцям, радянській владі, українські націоналісти на перше місце ставили національну ідею.

У **підрозділі 1.2. «Джерельна база»** для комплексного та багатогранного аналізу використано такі групи джерел: 1) збірники документів, які стосуються розгляданого питання; 2) особисто зібрані та опрацьовані документи з архівів; 3) опубліковані спогади очевидців подій на теренах Равської округи ОУН; 4) свідчення очевидців, яких особисто інтерв'ював автор дослідження.

Групу опублікованих джерел представляють серійні та несерійні видання, опубліковані як в Україні, так і поза її межами. Вони містять документи з історії діяльності ОУН та УПА на теренах Равської округи. Потужність і масштабність українського повстанського руху доводять і документи, представлені у збірнику, який упорядкували Я. Дашкевич та В. Кук ««Особые папки» Сталіна і Молотова про національно-визвольну боротьбу ОУН і УПА в Західній Україні у 1944-1948 рр.». Фундаментальні завдання, які ставили перед собою активісти упродовж 1940-х років, відтворені в документах, що поміщені в збірнику «Матеріали та документи

Служби безпеки ОУН (б) у 1940-х рр.» та опубліковані істориками І. Патриляком та О. Лисенком.

Протистояння українців проти поляків, представлені у двотомному збірнику «Польсько-українські стосунки в 1942-1947 роках у документах ОУН та УПА» історика В. В'ятровича. Багатий документальний матеріал, в якому йдеться про польсько-українські стосунки, представлений у збірнику М. Сивіцького «Поляки і українці між двома тоталітарними системами: 1942-1945».

Німецько-українське протистояння представлене у збірнику «Україна та Німеччина у Другій світовій війні у документах», автором якого є В. Косик, та у збірнику «ОУН-УПА в роки війни. Нові документи і матеріали», автором якого є В. Сергійчук. Документи, що стосуються конфліктів у 1939-1945 роках на території Равської округи ОУН, містяться у низці томів джерелознавчого видання «Літопису Української Повстанської Армії».

Неопубліковані джерела - це здебільшого матеріали, які є в Центральному державному архіві вищих органів влади й управління України (ЦДАВОВУ), де містяться директиви ЦК ВКП(б)-КПРС і КП(б)У-КПУ з питань боротьби з підрозділами УПА та збройним підпіллям у західноукраїнських областях, інформаційні бюлетені про стан боротьби, довідки і листування з обласними комітетами партії, документи з різних структурних утворень – боївок, сотень УПА, які розташовувались на теренах Равської округи ОУН, різноманітні документи Служби безпеки, інструкції та інформації.

Цінними у висвітленні організаційної та військово-політичної діяльності ОУН на території Равської округи ОУН є матеріали, які зберігаються у фондах 3833, 3834 (Львівський обласний провід ОУН на західноукраїнських землях) та 3836 (З'єднання західних груп Української повстанської армії «УПА-Захід») Центрального державного архіву вищих органів влади й управління України (ЦДАВОВУ). Не менш важливими залишаються й документи з Державного архіву Львівської області (ДАЛО) та Центрального державного архіву громадських об'єднань України (ЦДАГОУ), зокрема фонду 1 (Центральний Комітет Компартії України), де містяться документи переважно директивного характеру, матеріали інформаційного змісту, щоденні донесення, спецповідомлення, інформації, довідки.

Важливу інформацію містять звіти та описи боїв відділів УПА, що є у фондах Архіву Центру Досліджень визвольного руху. Окрім документів, що належали ОУН (б) та УПА, в архіві є протоколи зізнань більшовицьких партизанів про збройні конфлікти на території Равської округи в роки Другої світової війни; звіти АК про події на Равщині та Любачівщині в 1944 році; німецькі повідомлення про діяльність УПА на початку 1945 року.

Окремою групою джерел є опубліковані спогади учасників та очевидців описуваних подій. Свідчення цих людей допомагають об'єктивно відтворити й оцінити організаційну та військово-політичну діяльність ОУН та УПА в 1939-1945 роках. Крім цього важливою джерельною базою дослідження стали зібрані самим автором цього дослідження спогади безпосередніх учасників подій.

Таким чином, дослідження базується на комплексі джерел різного походження, які у взаємному поєднанні мають достатньо високий інформативний потенціал для розкриття мети і реалізації наукових завдань дисертаційної роботи.

Другий розділ «**Теоретико-методологічні засади дослідження**» присвячений методологічній базі дослідження.

У **підрозділі 2.1 «Теоретичні засади та принципи дослідження»** визначено напрями дослідження та принципи, які дозволяють дотримуватись цих напрямів. Ключовим напрямом цього дисертаційного дослідження є аналіз організаційної та військово-політичної діяльності ОУН на території Равської округи в роки Другої світової війни та в повоєнний період. Загальний напрям цієї роботи пов'язаний із дослідженням організаційної та військово-політичної діяльності українських націоналістів в окремих регіонах держави взагалі. Дисертаційне дослідження виконане, опираючись на принципи історизму, системності та наукового об'єктивізму. Використання принципу історизму дозволило реконструювати історичний процес, що відбувався на території Равської округи у 1939-1945 роках, принцип системності допоміг комплексно вивчити характер збройної боротьби українських націоналістів проти окупаційних режимів, а також особливості агітаційно-пропагандистської діяльності ОУН (б). Принцип об'єктивізму став необхідним для опрацювання проблеми крізь призму фактів і пояснення їхньої внутрішньої логіки. Використання цього принципу дозволило провести дослідження, опираючись на засади реалізму та правдивості, уникнувши ідеологічних нашарувань, упередженості у ставленні до певних подій.

Важливими були й інші принципи дослідження: багатофакторності, діалектичного розуміння процесу, багатосторонності, конкретності.

Написання роботи вимагало використання інструментарію таких історичних підходів – системного, мікроісторичного, індуктивного, міждисциплінарного, соціокультурного.

У **підрозділі 2.2 «Методи дослідження»** зазначено, що дисертаційне дослідження написано із застосуванням низки загальнонаукових та спеціально-наукових методів. Базовими є історичний метод та метод логічного викладу. Логічний метод дозволив розкрити тему дослідження в просторі, «по горизонталі», в той час як використання історичного методу уможливило вивчення об'єкту дослідження в інтервалах часу «по вертикалі». Комплексне використання обох методів, з одного боку, дозволило розкрити сукупність історичних явищ та процесів, які мали вплив на суспільно-політичні ідеї та настрої українських націоналістів, що чинили опір окупаційним режимам в роки Другої світової війни (історичний метод), а з іншого – розкрити внутрішню суть цих явищ та процесів (логічний метод).

Іншу групу методів, застосованих у дисертації, складають загальноісторичні методи. Так, зокрема, історико-генетичний та порівняльно-історичний метод.

Таким чином, принципи, методи, методологія та понятійний апарат, які використані у дисертаційному дослідженні, зумовили структуру роботи, логіку викладу матеріалу та науковість отриманих результатів. Використання вищезначених методів дозволило здійснити аналіз діяльності українських націоналістів на території Равської округи у 1939-1945 роках. Обрана методологія є достатньою для розв'язання сформульованих у дисертації завдань. Вона дозволяє дослідити історичні явища в просторово-сутнісному плані, інші – в часовому вимірі, з погляду динаміки, тобто у процесі розвитку від абстрактного до конкретного і навпаки. В основу методології дисертаційного дослідження покладені власні ідеї

автора щодо дослідження особливостей опору українських націоналістів німецькому та радянському окупаційним режимам та щодо протистояння полякам на території Равської округи ОУН (б) в 1939-1945 роках.

Третій розділ «**Діяльність ОУН на початковому етапі Другої світової війни**» присвячений розгляду причин створення Равської округи та особливостей організації боротьби.

У **підрозділі 3.1.** «*Равська округа ОУН як місце становлення національно-визвольного руху в Україні*» з'ясовано, причини, які спонукали до активізації національно-визвольного руху та до формування осередків ОУН саме на теренах Равської округи. Вказано, що саме у м. Жовкві, в с. Мацошині, в с. Зашкові та в інших селах повіту в 1930-1931 роках сформувалися перші осередки праворадикальної організації національно-визвольного руху – ОУН. Саме із теренами Равської округи ОУН пов'язане життя відомих очільників національно-визвольних змагань: С. Бандери, Д. Маївського, Є. Коновальця.

Звернуто увагу на те, що розглядуваний регіон мав свої традиції. Саме тут зародився національно-визвольний рух.

У **підрозділі 3.2.** «*Передумови створення підрайонових груп ОУН*» з'ясовано передумови формування мережі ОУН на території Равської округи, подано огляд соціально-політичної ситуації, яка склалася на початку Другої світової війни, охарактеризовано особливості гуртування українців на місцевому рівні та створення підрайонових груп.

Діяльність перших осередків ОУН координувала повітова ексекutiveвна, яку 1932 р. очолив Володимир Касараба із Жовкви. У середині 1930-х років місцеві осередки («звена» із 3-5 осіб творили «кущ» або «станцію») підпорядковувалися Львівській, а згодом Равській округі ОУН.

Основним напрямком діяльності підрайонових груп ОУН на початку було патріотичне та військово-організаційне виховання молоді, підбір та накопичення (магазинування) зброї та боєприпасів.

Діяльність членів ОУН залежала від зміни політичної ситуації. У 1939 році: на зміну польській владі прийшла радянська. На той час ОУН добре розбудувала свою мережу. Зокрема, на теренах Західної України діяло 10 окружних ексекutiveв ОУН. Функціонувала чітка організаційна вертикаль, основними елементами якої були край – округа – повіт – район – станиця. Однак уже на початку Другої світової війни відбулася реорганізація ОУН на ЗУЗ, що було зумовлено необхідністю удосконалення структури організації. Нова вертикаль складалася з таких елементів: провід ОУН – край – область – округа – повіт – район – підрайон – станиця. Структурна реорганізація стосувалася й досліджуваного нами регіону. Зокрема у м. Жовкві та в прилеглих селах число членів ОУН зростало. Ось приклад: в 1939 р. ланку ОУН становили Теодор Пелех, Андрій та Микола Гриники. Згодом членами ОУН стали й інші хлопці: Володимир Богоніс, Теодор Дідик, Іван Грабовський, Ярослав Мацько і Михайло Павник. Таким чином організувалася підрайонна група ОУН. Повітовим очільником її у цьому регіоні став Дмитро Маївський.

На теренах Любачівського повіту, який у 1939 р. належав до Равської округи ОУН було організовано військові вишколи та сформовано відділи ОУН. На початку війни в околицях Нароля, Плазова, Чесанова та Старого Дикова діяльність ОУН

була пов'язана передусім із братами Іваном та Омеляном на прізвище Грабець з Нового села, а також із колом осіб із Нового та Старого Люблинця: Іваном Білим, Василем Левковичем, Іваном Шиманським.

У 1940 році брати Грабець організували в с. Гораєць перший «курінь молоді». Члени «куреня» організовували культурно-просвітницьке життя. Завдяки такій організації вдавалося вести також і підпільну роботу, під час якої було зібрано зброю, амуніцію, військове обладнання. Поміж тим брати Грабець організовували військові вишколи.

У підрозділі 3.3. *«Ставлення населення до радянської окупації»* розкрито особливості встановлення радянської влади у досліджуваному регіоні.

Зазначено, що радянська влада робила все для того, щоб позиціонувати себе як визволительку українського народу від польського гніту. Зайнявши усі урядові позиції, представники нової влади почали впроваджувати радянські принципи життя. Зовні позитивні зміни (безплатне медобслуговування, відкриття читалень, будинків культури, кінотеатрів) забезпечили підтримку радянської влади колишніми членами КПЗУ, комсомольцями, їхніми прихильниками, значною частиною бідноти.

Інша частина мешканців розуміла й те, що разом з утвердженням освіти (організовано діяльність понад 100 шкіл), культури відбувалася ідеологізація цих сфер, яка передбачала перебудову способу життя відповідно до марксистсько-ленінської ідеології, заміну усталених цінностей новими. У школах припинилось вивчення релігії. Натомість почали вивчати історію комуністичної партії, Конституцію СРСР. Було закрито традиційні культурно-освітні товариства – «Рідну школу», «Просвіту», «Сільський господар» та ніші. В той же час розпочалася атеїстична кампанія проти церкви та священників.

У січні 1940 р. затверджено план виселення людей з території Львівщини до Сибіру. Виселенню підлягало 3904 господарств з 21648 членами сімей та 348 господарств лісників із 1732 членами сімей. Для виконання цієї операції всю територію Львівщини розбили на 16 оперативних дільниць. Наприклад, Жовківський повіт складав оперативну дільницю № 5, з якої підлягало виселенню 283 господарства (1572 осіб). Саме у Жовкві була одна з посадкових станцій, куди звозили виселенців. Доведено, що саме наступ радянської влади на українство й був основною причиною розширення мережі ОУН.

Підрозділ 3.4. *«Методи роботи ОУН на початку Другої світової війни»* присвячений розгляду особливостей діяльності українських національних сил. Саме Організація українських націоналістів була на той час єдиною українською політичною організацією, яка володіла навиками конспіративної роботи.

Зазначено, що методи роботи ОУН на теренах Равської округи на початку Другої світової війни зводилися в основному до роз'яснювальної роботи. Члени ОУН в 1939-1941-х рр. поширювали листівки, в яких пропагували національну ідею. Разом із тим активісти ОУН вивчали зброю, намагалися досягти фахового рівня в усіх галузях господарства. Усе свідчило про те, що ОУН націлена перейти від підпільної діяльності до збройного опору окупантові. Однак з 1 вересня 1939 р. до 22 червня 1941 р. організованих збройних виступів з боку ОУН у Равській окрузі не спостерігалось. Це свідчить про те, що ОУН на початковому етапі Другої світової війни лише формувала план своїх радикальних дій опору окупантам.

У четвертому розділі **«Особливості опору українських націоналістів німецькому окупаційному режимові на території Равської округи в 1941-1944 роках»** охарактеризовано протистояння Равської округи ОУН німецькому окупаційному режимові.

У **підрозділі 4.1.** *«Особливості початкового періоду німецької окупації Равської округи»* простежено за напрямками організаційної та військово-політичної діяльності ОУН у 1941-1944 роках.

Зміна військово-політичної ситуації на теренах Равської округи в 1941 році спричинила активізацію ОУН в її прагненні відновити українську державність. Відступ Червоної Армії започаткував відродження українського життя. Як довідуємося з тогочасної преси, одним з ініціаторів цього процесу у Равській окрузі був Юрій Гадада («Юрко»). Він вніс пропозицію скликати українську інтелігенцію м. Жовкви, довів необхідність творення української державної адміністрації, забезпечення громадського порядку в місті й на селах, закликав до відновлення Української держави.

Вже на початку липня почали працювати склозавод, фабрика «Волокно», пекарні та інші підприємства; були створені міські управи, селянські комітети, видавництво газети «Жовківські вісті», було відновлено роботу «Просвіти», розгорнуто культурно-просвітницьку діяльність. В липні 1941 року були проведені акції вшанування жертв сталінських репресій 1939-1941рр.: люди облагороджували та освячували могили борців за волю України.

Однак у плани окупантів не входило розбудовувати Українську державу. Німці посилили окупаційний режим і на теренах Равської округи. Оголосивши оунівців ворогами, вони розпочали масові ув'язнення їх. Німецьке командування насамперед розчленувало українські землі. Було ліквідовано адміністративно-територіальний поділ. Львівську, Тернопільську, Дрогобицьку і Станіславську області під назвою «дистрикт Галичина» було приєднано до Генерального Губернаторства, утвореного на території Польщі.

Німецька влада проводила облави працездатних юнаків та дівчат, яких товарними вагонами вивозили до Німеччини. Таким чином лише з Жовківського повіту нацисти вивезли на роботи близько 5-7 тисяч осіб. Період окупації з часу встановлення німецької цивільної влади засвідчив про крах надій українства.

У **підрозділі 4.2.** *«Формування збройних сил українських націоналістів та підготовка до боротьби з німецьким окупаційним режимом»* зазначено, що Провід ОУН восени 1941 р. і в перші місяці 1942 р. прагнув максимально швидко реорганізувати діяльність своїх структур, перевівши їх на нелегальні форми боротьби.

За організаційною системою Равська округа ОУН поділялася на три повіти: Жовківський, Рава-Руський та Любачівський, які для покращення своєї роботи організували окремі самостійні сектори (райони); повіт був поділений на райони, до кожного з яких входило п'ять-сім підрайонів. До складу підрайонів входило по п'ять-сім станиць. Станиця мала два-три звена. Як бачимо, ОУН (б) добре продумала структуру своєї організації. Уся мережа її підрозділів мала працювати на ліквідацію окупантів.

Від 1942 року Служба Безпеки ОУН створила свою оргмережу зі своїм проводом, починаючи від найменшої ланки – станичного і аж до крайового провідника СБ (Крайовий референт).

Щоб успішно вести агітаційну, пропагандистську й роз'яснювальну роботу, необхідно було виготовляти й розповсюджувати друковану продукцію. Тому для друкування підпільних книг, брошур, газет і листівок вже в січні 1942 року Крайовий провід ОУН (б) організував друкарню «Прага». Тут друкували відозви та комунікати Проводу, побачили світ перші числа офіціозу організації під назвою «Ідея і чин» за редакцією Д. Маївського.

Українські націоналісти готові були активно боронити свій край і зі зброєю в руках. Наприкінці серпня 1942 р. відділ УНС-ОУН здійснив збройний напад на військовий табір, в якому гестапо тримало українську молодь, що відмовлялась служити у Бавдінсті (будівельно-ремонтній службі). Відділ УНС несподівано захопив табір, ліквідував гестапівську охорону та німецьку адміністрацію.

Отже, підготовка до боротьби з німецькими окупантами на теренах Равської округи полягала в реорганізації структури Проводу ОУН, в пропаганді й агітації, в готовності до ведення бойових дій.

В підрозділі 4.3. *«Захист українського населення від німецької окупаційної влади та польських збройних формувань»* розглянуто особливості захисту від німецьких окупантів та польських збройних формувань на території Равської округи ОУН.

За дорученням крайового Військового Штабу ОУН у стан підпілля були переведені започатковані українською владою в червні 1941 р. старшинські школи (така школа була в с. Мости поблизу Жовкви) та були організовані курси радистів, санітарної служби тощо. Кожен провідний член ОУН проходив щонайменше підстаршинський вишкіл.

З метою самооборони населення на теренах Равської округи виникали так звані збройні боївки, а далі - й окремі збройні відділи ОУН. Так постала мережа відділів УНС – Українська Національна Самооборона, що засвідчило про виразний перехід до збройного спротиву окупантові.

Восени 1942 р. були створені перші оунівські повстанські відділи. Однак саме на теренах Равської округи ОУН перші відділи УПА були сформовані не одразу. Наприкінці 1942 р. та на початку 1943 р. ініціатива у боротьбі проти німецьких окупантів належала місцевим боївкам самооборони, які діяли досить активно. Виконуючи постанови Проводу ОУН, Равська округа ОУН перш за все реорганізувала свою мережу, створивши спеціальну військову референтуру. Її члени проводили організаційну роботу з формування роїв, чот, сотень, обліку старшин та інших військових фахівців. В 1943 р. виникли боївки самооборони в Мокротині, Добросині, Крехові та в інших населених пунктах.

На території Любачівського повіту поблизу міста Чесанова було сформовано першу сотню УПА під командуванням Івана Шпонтака на псевдо «Залізник», який від 1 квітня 1944 року за дорученням керівника Равської округи ОУН на псевдо «Карпа» розпочав формування відділу під назвою «Месники». Спочатку сотня налічувала приблизно 30 осіб, однак упродовж двох тижнів її чисельність зросла до сотні осіб. Від початку квітня до другої половини липня 1944 року діяльність сотні

«Залізняка» була скерована на боротьбу проти німецького окупаційного режиму, проти польського підпілля та зіткнення з радянськими партизанами.

У лютому 1944 року на теренах Равської округи ОУН на основі УНС було організовано перший військовий вишкіл поблизу с. Зарудці. У травні-червні того ж року бойові групи регіону були об'єднані в регулярну сотню УПА «Холодноярці», яка вела вишкіл. Її постійно поповнювали нові члени; сотня квартирувала в селах Поляни, Рокитно, Мокротин. Відомо, що саме на основі сотень «Холодноярці» та «Переяслави» поблизу міст Жовква та Рава-Руська розпочалось формування Військової округи «Буг» (ВО «Буг»), яка отримала в УПА-Захід порядковий номер 2. Командував цією організацією Василь Левкович («Вороний»).

Основні завдання ВО «Буг» були такі: 1) формування власних збройних сил і підготовка до боротьби із радянською окупацією (вишкіл відділів, забезпечення їх військовим спорядженням, одягом, харчами); 2) захист українського населення від грабунку німецькою окупаційною владою, польськими та радянськими збройними формуваннями.

Для боротьби з німецькими окупантами та польськими збройними формуваннями наприкінці 1943 - початку 1944 року на базі загонів УНС було створено сотні. Помітною була діяльність сотні УПА під командуванням Тараса Онишкевича («Галайда»), що виникла у с. Пирятині. Уже в травні 1944 року командиром цієї сотні став Дмитро Пелип («Ем», «Євшан»), який розгорнув її в курінь «Галайда».

П'ятий розділ **«Боротьба українських націоналістів проти окупаційних режимів у 1944-1945 роках»** присвячений змінам структури і тактики ОУН та УПА у боротьбі проти окупаційних режимів наприкінці Другої світової війни.

У **підрозділі 5.1 «Причини опору українських націоналістів встановленню радянської влади в 1944-1945 роках на території Равської округи»** розглянуто чинники, які спонукали підпілля ОУН та місцеве населення до спротиву радянській владі, а саме: 1) небажання юнаків служити у радянському війську; 2) запровадження контингентів та податків; 3) впровадження нових форм господарювання, організація колгоспів викликало невдоволення в місцевого населення.

Для українського населення Равської округи, яке здебільшого було греко-католицького віросповідання неприйнятною була заборона релігії, національних традицій. Радянська влада саме розгорнула тотальний наступ на греко-католицьку церкву: навесні 1945 року органи НКВС заарештували митрополита Й. Сліпого й практично всю верхівку духовенства у Львові. Заарештовані були й десятки священнослужителів Равщини, Жовківщини та Любачівщини, монахи Крехівського і Жовківського монастирів. Серед них були декан Рава-Руського деканату о. Василь Кулинич і мокротинський парох о. Мохнацький. Мало кому з представників духівництва вдалось уникнути тоді арешту та заслання у далекі регіони Радянського союзу.

У **підрозділі 5.2 «Особливості агітаційно-пропагандистської діяльності ОУН та УПА проти окупаційних режимів у 1944-1945 роках на території Равської округи ОУН»** зазначено, що опинившись у інформативно складному становищі наприкінці 1944 року, ОУН (б) все ж будь-що прагнула виконати свою політичну

місію й для реалізації поставлених завдань також проводила роз'яснювальну роботу серед населення, доносила до людей свої погляди, спонукала народ до відповідних дій. Пропагандистсько-агітаційну роботу українські націоналісти вважали пріоритетною. Основні способи пропаганди й агітації, до яких вдавалася ОУН(б) в 1944-1945 роках, це: 1) розповсюдження листівок і брошур; 2) усна роз'яснювальна робота.

Пропагандисти завжди наводили конкретні факти й аргументували свої заклики. Основними аргументами були такі: необхідно продовжити традиції свого народу, необхідно зберегти його культурну спадщину. У листівках, спрямованих на населення України, є також наголос на історичному минулому України. У листівках, спрямованих на бійців Червоної Армії, робили акцент на неприйнятних діях радянської влади: згадується голод, концтабори, співпраця СРСР з Німеччиною.

Усна роз'яснювальна робота проводилася двома шляхами: 1) пропаганда й агітація на мітингах; 2) індивідуальний вплив на реципієнта.

У підрозділі 5.3 *«Збройний опір українських націоналістів окупаційним режимам на території Равської округи в 1944-1945 роках»* розкрито специфіку бойової діяльності ОУН та УПА на території Равської округи у 1944-1945 роках.

Бойові дії між відділами ВО «Буг» та радянськими партизанськими загонами, що діяли на Львівщині, відбулись уже в травні 1944 року.

Влітку 1944 року радянські війська ввійшли на територію Равської округи ОУН. Почалося відновлення радянської влади. Проукраїнські сили перешкоджали цьому процесу. Натомість вже з серпня 1944 року розпочиналася акція чекістсько-військових операцій проти діяльності ОУН і УПА на території Львівської області.

Складним для з'ясування є кількісний склад жителів Равської округи ОУН, які влилися до загонів УНС, підрозділів та частин УПА для боротьби проти радянської окупаційної влади. Однак у своїх донесеннях один з райвідділів НКВС Львівщини повідомляв, що в жовтні 1944 року в окремо взятому Жовківському районі діяли два курені чисельністю близько 800 повстанців. Пізніше, у березні 1945 року зазначалось, що в районі діють загони УПА, як правило, у нічні часи групами від 100 до 200 осіб, озброєні кулеметами, автоматами та гвинтівками.

Українсько-радянський конфлікт супроводжувався значними втратами людей. Під час ведення бойових дій тактика боротьби супротивників відрізнялася. Якщо вояки ВО «Буг» організовували засідки поблизу ймовірного пересування ворожих військ, то НКВС намагалось оточити війська ВО «Буг», використовуючи кількісну перевагу. За потреби, бійці ВО «Буг» маневрували таким чином, щоб уникнути оточення. Завдаючи раптових ударів по супротивнику, вони здійснювали прорив, завдяки чому вдавалося уникнути оточення.

У боротьбі зі збройними окупаційними угрупованнями ВО «Буг» керувалася перш за все прагненням здобути незалежність для своєї Батьківщини, а це спонукало до безкомпромісності.

Підрозділ 5.4 *«Наслідки військово-політичної діяльності ОУН після реорганізації підпілля»* присвячений зміні тактики ведення бойових дій та основним напрямкам діяльності ОУН у повоєнний період.

Після завершення Другої світової війни український національно-визвольний рух зазнав структурних змін й ВО УПА «Буг» фактично проіснувала до 1947 року.

Визвольний рух на території Равської округи ОУН був активним й після проведення влітку 1946 року демобілізації відділів ВО 2 «Буг». Командири та стрільці перейшли на роботу до підпільної мережі ОУН. Хоч діяльність ВО «Буг» зазнала значних структурних змін після завершення Другої світової війни, але збройне підпілля в регіоні не припинилося. З лютого 1944 до грудня 1945 року повстанці здійснили проти радянських частин майже 6 тисяч операцій, 14,5 тисяч диверсійних та терористичних актів. Війська НКВС Львівського та Прикарпатського воєнних округів провели тоді 27 тисяч бойових операцій проти ОУН та УПА. Це підтверджують і архівні дані, згідно з якими на території Равської округи ОУН (Жовківський, Рава-Руський та Любачівський повіти) було виявлено 650 угруповань УПА, а під час операцій, організованих НКВС та МДБ, загинуло понад 18 тис. членів ОУН та УПА, в полон потрапило понад тисячу осіб.

Український національний рух після Другої світової війни набрав широкого розмаху, що спонукало радянську владу вдаватися до рішучіших заходів. Для боротьби з діяльністю українських націоналістів радянське керівництво спланувало акцію, що стала відомою в історії як «Велика блокада». У результаті проведення цієї акції УПА мала бути повністю відрізана від сіл та хуторів, повстанці мали бути закриті у лісах та знищені голодом, холодом, хворобою та військовими операціями.

У липні 1946 року головне командування УПА розробило нову тактику збройної боротьби. Усі більші угруповання повстанської армії (до сотні) були розформовані. Курені продовжували функціонувати лише на Закерзонні. Кадровані сотні зберігались тільки у великих лісах Карпатського регіону. На всіх інших територіях Галичини, Буковини, Західного поділля та Закарпаття повстанці мали діяти чотами (30-40 осіб), роями (10-12 осіб), окремими боївками (3-7 осіб). Керівництво визвольного руху прагнуло максимально розосередити свої сили та діяти методами дрібних нападів, атак, засідок, індивідуального терору, диверсій, які б відбувалися щодня і не давали б радянській владі закріпитися і впевнено почуватися.

Влітку 1946 року відбувалась також і структурна перебудова в ОУН. Були отримані накази про розпуск жіночих референтур і про переведення жіночих кадрів ОУН до «Українського червоного хреста». Повіти перейменовувались в надрайони. До складу надрайону входило 3-5 районних організацій ОУН. Районні організації тепер поділялися на кущові. До складу районів входило від 3 до 5 кущів. Кожен кущ об'єднував 4-6 станиць. Станиця нараховувала приблизно 7-10 осіб. Членів та симпатиків ОУН було залучено для ведення масштабної підпільної боротьби.

Щоб витримати тиск «Великої блокади», українські націоналісти мусили бути менш помітними й тому діяли лише невеликими групами. Але навіть такі невеликі боївки (3-7 осіб) упівців наганяли жах на радянського окупанта й змушували його придумувати нові способи припинення національно-визвольних змагань.

Блокада, яку вчинила радянська влада на теренах окремих надрайонів тепер уже Сокальсько-Равської округи Львівського краю ОУН, ознаменувалася не лише репресивними, а й підступними провокаційними методами боротьби з українськими націоналістами, намаганням штучно знеславити проукраїнські сили та видати їх за ворогів свого народу.

Тактика ведення бойових дій українських націоналістів у 1946-1947 роках зводилась до проведення операцій за допомогою невеликих підрозділів (боївки) і була спрямована на збереження власних сил для тривалого протистояння радянській владі.

ВИСНОВКИ

1. Організаційна та військово-політична діяльність ОУН на території Равської округи у 1939-1945 роках була складовою європейського Руху опору. Українські націоналісти досліджуваної округи боролися проти німецького нацистського та радянського комуністичного тоталітарних режимів, що підтверджено матеріалами загальнонаціонального та регіонального рівнів. ОУН була основою національно-визвольної боротьби. До її структури можна зараховувати не лише безпосередніх членів ОУН, а й їхніх симпатиків та прихильників, оскільки вони теж були активними учасниками діяльності ОУН. Надійною опорою ОУН на теренах Равської округи була переважна більшість місцевого населення, яка надавала моральну й матеріальну підтримку.

2. З'ясовано, що перші групи ОУН на території Равської округи були створені на початковому етапі Другої світової війни. Наші спостереження дали підстави стверджувати, що діяльність створених підрайонових груп ОУН на території Равської округи залежала від політичної ситуації в регіоні. Саме політична ситуація впливала на структурні особливості та на методи діяльності Равської округи ОУН.

3. Пропаганда ОУН була скерована на утвердження національних позицій, передбачала роз'яснення суті дій ОУН, скерованих на визволення народу від окупанта. Виділяємо такі методи пропаганди: 1) роз'яснювальна робота серед населення; 2) діяльність підпільних друкарень та видання друкованих органів; 3) поширення листівок, брошур з метою пропаганди національної ідеї.

4. Щодо реалізації радикальних бойових дій у цей період, то можна виокремити так: 1) вивчення зброї; 2) збір та магазинування зброї; 3) удосконалення структури ОУН; 4) збройний опір.

5. Радикальні бойові дії в різні періоди окупації мали різний характер. Так, з 1 вересня 1939 р. до 22 червня 1941 р. спостерігалось лише планування радикального протистояння окупантам.

6. В 1941-1942 роках, українські націоналісти на території Равської округи свою діяльність організували так: удосконалили структуру своєї організації, створили самостійні сектори Служби Безпеки ОУН (б), що свідчило про вищий рівень їхньої роботи; вели пропагандистсько-роз'яснювальну роботу; збирали й магазинували зброю; здійснювали збройні напади на німецькі установи (відомий збройний напад на військовий табір, де гестапо тримало українську молодь, що відмовлялася від примусових робіт). Тоді ж з метою самооборони місцевого населення від окупантів виникали боївки й окремі збройні відділи ОУН. З мережі цих відділів постала Українська національна Самооборона – УНС.

7. На основі документів зроблено висновок про часті успішні акції відділів Самооборони на теренах Равської округи. Місцеві боївки Самооборони активно реагували на дії німецьких окупантів.

8. Щодо польсько-українського протистояння, яке загострилося навесні 1943 р., то дії ОУН Равської округи мали відплатний характер.

9. Наприкінці 1943-го та в 1944-му роках на теренах Равської округи активізувалося протистояння українських націоналістів німецькому окупаційному режимові та польським збройним формуванням одночасно. Важливу роль у цьому протистоянні виконувала військова округа УПА «Буг», яка в цей час сформувалась на теренах Равської округи на основі сотень «Холодноярці» та «Переяслави».

10. У боротьбі з німцями в цей період, то вдалося спостерегти, що на теренах Равської округи помітною була неспланованість військових операцій. Зіткнення між відділами УПА та німецькими військовими частинами відбувалося несподівано для українських націоналістів, без попередньої підготовки та узгодженого тактичного плану дій. Виступи проти німців, як і проти поляків, теж мали свого роду «відплатний» характер. Вони були реакцією на протиукраїнські розпорядження окупаційної влади.

11. Упродовж 1944-1945 років ВО «Буг» найчастіше вступала у збройні сутички з військами НКВС та НКДБ, з радянськими партизанами і в той же час вела боротьбу проти німецьких військ та польських збройних формувань.

12. У цей період бойові дії збройних формувань українських націоналістів на території Равської округи можна окреслити так: 1) проведення операцій оборонного характеру; 2) проведення операцій наступального характеру; 3) застосування повстансько-партизанської тактики, яка передбачала нанесення ворогові удару з подальшим відходом із зони проведення операцій. Отже, ВО «Буг» була потужною структурою визвольного руху українського народу на території Равської округи та чинила значний опір усім окупаційним режимам.

13. У 1945-1946 роках відбулась структурна перебудова в ОУН. Повіти перейменовувались в надрайони. Равська округа під час проведення цих змін увійшла до Сокальсько-Равської округи, однак визвольний рух на території Жовківського надрайону ОУН та колишньої Равської округи продовжував свою діяльність навіть після проведення влітку 1946 року демобілізації відділів ВО 2 «Буг». Тактика ведення бойових дій після 1945 року змінилась і протистояння радянській владі відбувалось за допомогою невеликих підрозділів (боївки).

14. Поблизу міст Рава-Руська, Жовква та Любачів спостерігався активний опір гітлерівцям та більшовикам. І цей опір характеризувався масштабністю та інтенсивністю. Опір полякам був менш масштабним, що пояснюємо політичною ситуацією, яка склалася на цей час.

НАУКОВІ ПРАЦІ, В ЯКИХ ОПУБЛІКОВАНО ОСНОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у фахових наукових виданнях:

1. Конюхов С. В. До питання діяльності підрайонової групи ОУН на Жовківщині на початку Другої світової війни / С. В. Конюхов // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Серія „Держава та армія”. – 2012. – № 724. – с. 209-215.

2. Конюхов С. В. Збройний опір ВО "Буг" окупаційним режимам на території Жовківщини в 1944–1945 рр. (за сторінками підпільного видання ОУН "Стрілецькі вісті") / С. В. Конюхов // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Серія „Держава та армія”. – 2012. – № 752. – с. 172-179.

3. Конюхов С. В. До проблеми висвітлення діяльності українських націоналістів у 1939-1945 роках в сучасних польських підручниках / С. В. Конюхов // Чорноморський літопис: Науковий журнал. – Миколаїв: Вид-во: ЧДУ ім. Петра Могили, 2013. – Вип. 7. – с. 88-95.
 4. Конюхов С. В. До проблеми трактування національно-визвольного опору українців в роки Другої світової війни / С. В. Конюхов // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Серія „Держава та армія”. – 2014. – № 780. – с. 181-189.
 5. Конюхов С. В. Місце і роль єврейського населення в опорі радянському окупаційному режимові на території Жовківщини / С. В. Конюхов // "Гілея: науковий вісник": Збірник наукових праць. - К., 2015. Вип. 94 – 2015. – с. 54-61.
 6. Конюхов С. В. Особливості діяльності ОУН та УПА на території Жовківського надрайону ОУН у 1946-1947 рр. / С. В. Конюхов // "Гілея: науковий вісник": Збірник наукових праць. - К., 2016. Вип. 107 – 2016. – с. 88-93.
 7. Конюхов С. В. Особливості агітаційно-пропагандистської діяльності ОУН та УПА проти Радянського союзу в 1944-1945 роках на території Східної Галичини» («The Peculiarities of Agitation-Propagandist Activity of OUN and UPA against the Soviet Union in 1944-1945 in Eastern Galicia») / С. В. Конюхов // Między prawdą a zwątpieniem. W poszukiwaniu obrazu przeszłości, pod red. R. Majznera, Ł. Cholewińskiego, t. II, Częstochowa 2014. – p. 49-58.
- Публікації, які додатково відображають результати дослідження:**
8. Конюхов С. В. Особливості формування соціально-економічної програми Організації Українських Націоналістів у 1920-1930-х рр. /Український визвольний рух. – Львів: Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, Центр досліджень визвольного руху, 2011. – Збірник 16: до 120-ліття з дня народження Євгена Коновальця. – с. 141-150.
 9. Конюхов С. В. Порівняльна характеристика поміркованого та радикального шляхів спротиву полонізації західноукраїнських земель у 1920-1930-х рр. / Матеріали II всеукраїнської науково-практичної конференції «Геноцид України в ХХ столітті. Україна під окупаційними режимами: історія та наслідки». - Львів, Добрий друк, 2013. – с. 146-152.
 10. Конюхов С. В. Особливості опору українських націоналістів німецькому окупаційному режимові на території Жовківщини в 1941-1944 роках / Матеріали Другої Всеукраїнської наукової конференції «Війна в історичній та індивідуальній пам'яті». - Кривий Ріг, 2012. – с. 88-91.
 11. Конюхов С. В. До питання про ставлення населення Жовківщини до більшовицької окупації 1939 – 1941 років» («To the Question of the Attitude of the Population of Zhovkva District to the Bolshevik Occupation in 1939 - 1941») /Львів, 2013/ матеріали IV Міжнародної конференції молодих вчених HSS-2013, 21–23 листопада 2013 року, Львів, Україна / Міністерство освіти і науки України, Національний університет "Львівська політехніка". – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2013. – 1 електронний оптичний диск (CD-ROM). – (4-й Міжнародний молодіжний фестиваль науки "Litteris et Artibus")». – с. 40-41

12. Конюхов С. В. Документи до вивчення опору українських націоналістів окупаційним режимам у роки Другої світової війни на Жовківщині (Львівська область) / «Воєнна історія України. Галичина та Закарпаття» - К., 2014. - с. 307-311.
13. Конюхов С. В. Жовківщина як місце становлення національно-визвольного руху в Україні Тези II-ї Міжнародної науково-практичної конференції «Історико-культурна спадщина в демократичному суспільстві: сприяння діалогу, примиренню та відповідальності» / укладач А. Я. Нагірняк. – Львів, 2015. - с. 130-136.
14. Sergii Koniukhov The Peculiarities of Activity of Ukrainian Nationalists Printing House «Prague» in 1942-1945 years. / Cambridge Journal of Education and Science, № 1(15), (January - June). Volume II. “Cambridge University Press”, 2016. - p. 675-684.
15. Конюхов С. В. Особливості міжетнічної кооперації у малому місті (на прикладі м. Жовква поч. ХХ століття) / Крос-культурні та економічні аспекти розвитку євроінтеграційних процесів – 2016: матеріали міжнародного науково-практичного семінару – (Кошице, 4-8 квітня 2016 року). К., 2016– с. 28-30.
16. Конюхов С. В. «Особливості поступу крос-культурних цінностей на окупованих територіях» Тези III-ї Міжнародної науково-практичної конференції «Історико-культурна спадщина в еру глобалізації: теоретичні та прикладні аспекти»/ Укладач: А. Я. Нагірняк. – Львів, 2016. - с. 70-73.

АНОТАЦІЯ

Конюхов С. В. Організаційна та військово-політична діяльність ОУН на території Равської округи (1939-1945 рр.). – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук за спеціальністю 07.00.01 – історія України. – Львівський національний університет імені Івана Франка. – Львів, 2016.

У дисертації на основі опрацювання широкого кола джерел, комплексно проаналізовано особливості організаційної та військово-політичної діяльності ОУН на території Равської округи у 1939-1945 роках. Досліджено процеси становлення українського націоналістичного підпілля, проаналізовано структуру та керівний склад Равської округи ОУН. Бойові дії збройних формувань українських націоналістів на території Равської округи носили переважно характер оборонних операцій. Виходячи з тактичних цілей застосовувалися й наступальні акції; повстанці використовували тактику партизанської боротьби, яка передбачала нанесення ворогові удару з подальшим відходом із зони проведення операцій. Показано ставлення місцевого населення до окупаційних режимів. Охарактеризовано основні форми і методи боротьби українських націоналістів проти німецької та радянської окупаційної влади, польського підпілля. Розкрито особливості агітаційно-пропагандистської діяльності ОУН та УПА.

Ключові слова: Організація українських націоналістів, Українська повстанська армія, Равська округа, національно-визвольна боротьба, агітація, пропаганда, збройний опір.

АННОТАЦИЯ

Конюхов С. В. Организационная и военно-политическая деятельность ОУН на территории Равской округи (1939-1945 гг.). - На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата исторических наук по специальности 07.00.01 - история Украины. - Львовский национальный университет имени Ивана Франко. - Львов, 2016.

В диссертации на основе обработки широкого круга источников, комплексно проанализированы особенности организационной и военно-политической деятельности ОУН на территории Равской округи в 1939-1945 годах. Исследованы процессы становления украинского националистического подполья, проанализирована структура и руководящий состав Равской округи ОУН. Боевые действия вооруженных формирований украинских националистов на территории Равской округи были в основном оборонительными. Исходя из тактических заданий применялись и наступательные акции; повстанческие отряды пользовались тактикой партизанской борьбы, которая стимулировала нанесение врагу ударов с отходом из зоны проведения операций. Выяснено отношение местного населения к оккупационным режимам. Охарактеризованы основные формы и методы борьбы украинских националистов против немецкой и советской оккупационной власти, польского подполья. Раскрыты особенности агитационно-пропагандистской деятельности ОУН и УПА.

Ключевые слова: Организация украинских националистов, Украинская повстанческая армия, Равская округа, национально-освободительная борьба, агитация, пропаганда, вооруженное сопротивление.

ANNOTATION

Koniukhov S. V. Organizational and military-political activity on the territory of the OUN Rava Ruska district (1939-1945). - Manuscript.

The dissertation thesis for the degree of the Candidate of Historical Sciences, specialization 07.00.01 – History of Ukraine.- Ivan Franko National University of Lviv. - Lviv, 2016.

The thesis is based on a study of a wide range of sources, comprehensively analyzed the features of the organizational and military-political activity in the territory of the OUN Rava Ruska district in the years 1939-1945. The processes of formation of the Ukrainian nationalist underground structure analysis and structure Rava Ruska district OUN. Displaying attitude of local people to the occupants. Attention is also paid to the characteristics of the basic forms and methods of fighting against the Ukrainian nationalist against Polish underground, German and Soviet occupation authorities. In the dissertation were analyzed the features of the advocacy activities of OUN and UPA against the occupants.

The dissertation research shows that the OUN activities in the territory of Rava Ruska district depended on the political situation in the region. The propaganda activity of the OUN was aimed at strengthening the national positions and consisted of the following elements: awareness among the population; the activities of clandestine printing and publishing print media; distribution of leaflets, brochures to promote the national idea.

We distinguish the following main points of the radical fighting: study arms; collection and storing weapons; improving the structure of the OUN; armed resistance. The thesis found out the causes that led to the revitalization of the national liberation movement and the formation of OUN centers is in the territory of the province Rava Ruska district.

From September 1, 1939 to June 22, 1941 there was only planning a radical opposition to the invaders. The main focus of subdistrict (pidrayonovych) groups of the OUN in the beginning was patriotic and military-organizational education of youth, selection and storage of weapons and ammunition. For the purpose of self-defense of the population on the territory of the district there appeared the armed units (boivka), and later -some military units of the OUN. Thus there appeared the Ukrainian National Self-Defense, which showed a clear shift to armed resistance to invaders. In 1941-1942 local self-defense troops actively responded to the actions of the German occupiers.

As for the Polish-Ukrainian confrontation, which worsened in the spring of 1943, the actions of the OUN in Rava Ruska district were the ones of the revengeful nature. In late 1943 and 1944 on the territory of Rava Ruska district there intensified the confrontation of Ukrainian nationalists to the German occupation regime and Polish military formations simultaneously.

During 1944-1945 the MD (military district of the UPA) "Bug" is often entered into armed clashes with the troops of NKVD, the Soviet partisans and at the same time fought against German troops and Polish armed forces. During this period the armed groups of the ukrainian nationalists can be described as follows: 1) the nature of the defense operations; 2) operations of offensive character; 3) application-insurrectional tactics, which included drawing the enemy strike followed by departure from the zone of operations. Thus, MD "Bug" was a powerful structure of liberation movement of the Ukrainians on the territory of Rava Ruska district and committed considerable resistance to all occupantional regimes.

In 1945-1946 there was a restructuring of the OUN. Povits were renamed into overregions. Rava Ruska district during these changes became a part of Sokal-Rava Ruska districts, but the liberation movement in Zhovkva overregion (nadraion) of the OUN and the former Rava Ruska district continued its activity even after the summer of 1946 demobilization of some departments of MD "Bug". The tactics of warfare was changed since 1945 and opposition to Soviets took place using small armed units (boyivka).

Near Rava Ruska, Zhovkva and Lubachov there was active resistance to Nazis and Bolsheviks. And this resistance was characterized by the scope and intensity. Polish resistance was less ambitious, which can be explaining through the political situation that prevailed at that time.

Keywords: Organization of Ukrainian Nationalists, Ukrainian Insurgent Army, Rava Ruska district, national liberation struggle, agitation, propaganda, armed resistance.